Voorstel aan Gemeenteraad

Registratienummer: 2824547

Onderwerp
Vaststelling Water en klimaatadaptatieplan

Voorstel / Beslispunten
De gemeenteraad wordt voorgesteld:
1. Het beleidsplan Water en klimaatadaptatie Westelijke Mijnstreek 2022 - 2027 vast te stellen.
2. Het kostendekkingsplan gemeente Sittard-Geleen vast te stellen.
3. Kennis te nemen van het beheerplan en projectenplan water en klimaatadaptatie.

Samenvatting / openbare besluitenlijst
De plannen voor de gemeentelijke watertaken moeten opnieuw vastgesteld worden, omdat de huidige plannen zijn verlopen. Het omgaan met onze zorgtaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater is grotendeels overgenomen uit de eerdere plannen. Nieuw in dit plan is het thema klimaatadaptatie. In het plan staat hoe wij beter voorbereid kunnen zijn op de gevolgen van extreem weer. Hiermee bedoelen we hevige buien, droogte, hittegolven en overstromingen.
In het kostendekkingsplan is een verwachting gegeven van de ontwikkelingen van de benodigde middelen om deze zorgtaken duurzaam te kunnen blijven uitvoeren in de toekomst.

Burgemeester mr. J.Th.C.M. Verheijen	Gemeentesecretaris mr. G.J.C. Kusters

Gemeente Sittard-Geleen

Toelichting voorstel

Inleiding

Net als elke gemeente in Nederland heeft de gemeente Sittard-Geleen de taak om voor water te zorgen. Dit gaat dan specifiek om afvalwater, hemelwater (regen) en grondwater. Afvalwater uit woningen en bedrijven wordt in riolen verzameld en naar een zuiveringsinstallatie gebracht. Als het regent stroomt er ook hemelwater in de riolen, maar ook over straat, in tuinen en plantsoenen. Dit is normaal, maar er mag natuurlijk geen overlast ontstaan. Om overlast te verminderen, hebben wij als gemeente diverse hemelwaterriolen en regenwaterbuffers om het water veilig weg te laten stromen. Daarnaast hebben wij als gemeente een zorgplicht om grondwateroverlast te beperken, maar omdat het grondwater in onze gemeente over het algemeen erg diep is, hebben wij daar niet veel mee te maken.

Hoe wij deze taak uitvoeren, hebben wij beschreven in plannen. Daarin staat welke projecten wij uitvoeren, hoe wij onze beheer en onderhoud doen en welke middelen daarmee gemoeid zijn. Wij zijn dit wettelijk verplicht. De huidige plannen heeft de gemeenteraad in 2014 vastgesteld. Omdat de looptijd van de plannen nu is verlopen, zijn er nieuwe plannen opgesteld.
De plannen bestaan uit vier deelplannen:

1. Het beleidsplan water- en klimaatadaptatie
2. Het kostendekkingsplan
3. Het beheerplan
4. Het projectenplan

De eerste twee nieuwe plannen liggen nu voor om vastgesteld te worden door de gemeenteraad. De laatste twee worden door het College vastgesteld, maar zijn ter kennisname ook bijgevoegd.

Proces

Op 11 februari van dit jaar is er een bijeenkomst geweest met de raad en zijn door raadsleden adviezen en ideeën gegeven. Deze zijn zoveel als mogelijk verwerkt in de huidige plannen. Op 15 april is aan de raadscommissie Duurzaamheid al een korte terugkoppeling gegeven. Verder is toen een verdiepend gesprek geweest over klimaatadaptatie, waarbij onder andere de gevolgen van extreme regen en hitte zijn getoond en besproken. Dit zijn de resultaten van de zogenaamde stresstesten voor klimaatadaptatie.

Inhoud

Het beleidsplan water- en klimaatadaptatie beschrijft op hoofdlijnen hoe wij als gemeente onze riolen onderhouden en hoe we omgaan met onze zorgtaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In het vorige plan waren deze onderwerpen er ook al. Op deze onderdelen is het beleidsplan niet veel veranderd. Uit de evaluatie bleek dat we doelmatig ons beheer hebben uitgevoerd. Dat willen we uiteraard zo blijven doen.

Nieuw in het beleidsplan is het onderwerp klimaatadaptatie. Met klimaatadaptatie bedoelen wij, hoe wij moeten omgaan met steeds extremer wordend weer: hevige buien, droogte, hittegolven en overstromingen. Hoe wij ons daaraan aanpassen dus (= adaptatie). De laatste paar jaar hebben we in Zuid-Limburg met al deze extremen te maken gehad. Helemaal nieuw is het dus ook niet voor ons. In praktijk voeren we al maatregelen uit, met name maatregelen ter beperking van wateroverlast. Toch moeten we het beleid nu beter opnemen in onze plannen. Het Rijk heeft in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie de ambitie neergelegd om Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te laten zijn. Een tweede ambitie is dat vanaf 2021 overheden in al hun handelen rekening houden met klimaatadaptatie (klimaatadaptief gaan handelen, zoals dat

heet). Wat nodig is om deze ambities te halen, moeten gemeenten vertalen en opschrijven in hun eigen beleidsplannen. Voor onze gemeente gebeurt dat nu in dit voorliggende beleidsplan.

Om goed beleid te kunnen maken, hebben we eerst onderzocht wat extremer weer voor onze gemeente nu betekent. Hiervoor hebben wij een zogenaamde stresstest uit gevoerd. De resultaten hiervan zijn gepresenteerd in de raadscommissie Duurzaamheid van 15 april en zullen ook nog beschikbaar komen voor alle inwoners van Sittard-Geleen via een website. Met deze stresstest weten we nu waar mogelijkerwijs problemen ontstaan met wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. We hebben op hoofdlijnen gekeken wat we zouden kunnen doen aan maatregelen om deze problemen te verhelpen. Onze aanpak komt neer op vier punten:

1. Klimaatadaptief handelen: Onze eigen projecten als gemeente klimaatadaptief inrichten. Dat deden we al in onze projecten, maar nu formaliseren we het in ons beleid.
2. Communicatie, voorlichting en bewustwording: we hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Inwoners en bedrijven voorlichten om zoveel mogelijk hun percelen klimaatadaptief in te richten.
3. Stimulering inwoners en bedrijven. Dit doen we door het geven van subsidie (Stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater Sittard-Geleen). De bestaande regeling loopt dit jaar af. Het voornemen is om de subsidieregeling per 1 januari 2022 te verlengen. Tevens is het voornemen om vanaf 1 januari 2022 een algemenere subsidieregeling voor maatregelen voor klimaatadapatie in te voeren (dit betreft groene daken, groene gevels en waterkerende constructies).
4. Risicodialogen en uitvoeringsagenda. Samen met de regio Westelijke Mijnstreek gaan we in gesprek met inwoners en instellingen over wat de risico's zijn en over wat we gezamenlijk zouden kunnen doen om veerkrachtiger te zijn. Hiervoor stellen we een uitvoeringsagenda op.

Zoals de gemeenteraad heeft aangegeven gaan we inwoners niet verplichten om hun percelen te veranderen, maar we gaan wel informeren en stimuleren. Voor nieuwbouw geldt natuurlijk al wel een verplichting om hemelwater op te vangen en te infiltreren. Dit is een landelijke plicht die wij als gemeente ook hebben vastgesteld al bij het vorige plan.

Hoe wij onze eigen omgeving het beste kunnen aanpassen aan extremere weersomstandigheden, is een grote uitdaging. In dit plan is een eerste aanzet gegeven hoe dat gedaan zou kunnen worden. Het is nu vooral ermee aan de slag gaan. Wij hebben voorzien dat we aan het eind van de planperiode gaan evalueren wat we bereikt hebben en ook hoe volgens de wetenschap de nieuwste verwachtingen zijn wat betreft weersextremen. Deze verwerken we dan in onze stresstest.

Dat voor nieuw beleid extra middelen nodig zijn, is te verwachten. De opgave om klimaatbestendig te worden, is hoog en ook afgelopen zomer heeft weer laten zien, dat de schade bij extreme gebeurtenissen ook erg hoog kan zijn. In het kostendekkingsplan hebben wij beschreven hoe de kosten voor water en klimaatadaptatie de komende jaren zich zal gaan ontwikkelingen. Hierbij zijn voor de kostenontwikkeling na 2026 twee scenario's gemaakt, omdat we niet exact weten met welke middelen we de doelen kunnen bereiken. Het gaat er om welke middelen nodig zijn om het einddoel van klimaatbestendigheid in 2050 te bereiken. Op dit moment voeren we ook al projecten uit om wateroverlast te beperken. Hiermee zijn orde grootte € 2 miljoen per jaar mee gemoeid. Als we dit beleid op deze zelfde manier doorzetten, dan halen we de doelstelling niet. Om deze doelstelling wel te halen met de huidige strategie, is op basis van berekeningen en de huidige inzichten circa € 4,5 miljoen (dus twee keer zoveel nodig). Tot nu toe wordt echter vooral ingezet op afkoppelen. Dit is een relatief dure oplossing en daarmee niet zo doelmatig om algemeen te worden toegepast. Met het beleidsplan dat er nu ligt, willen we kijken of we op andere en hopelijk meer

doelmatigere manieren en meer locatiespecifiek dezelfde effecten kunnen bereiken. Vandaar dat we twee scenario's voor de tariefontwikkeling hebben:

A. De middelen die we nodig hebben om de doelen in 2050 te bereiken, zijn gebaseerd op de huidige manier via afkoppelen. Hiervoor moet jaarlijks circa € 4,5 miljoen aan klimaatmaatregelen uitgevoerd worden. Dit is ongeveer twee keer zoveel als het huidige niveau. Het gemiddeld langjarig tarief zal dan € 305 bedragen (voor de prognose van de ontwikkeling van het tarief wordt verwezen naar figuur 2-2 van het kostendekkingsplan). In dit gemiddelde tarief is € 43 toe te wijzen aan klimaatadaptatie;
B. Voor het bereiken van de doelen in 2050, handhaven we het huidige kostenniveau. We weten dat we de doelen op de huidige manier niet gaan halen. We zetten daarom in op een bredere verkenning van maatregelen, zoals voorgesteld in het beleidsplan, om deze meer locatiespecifiek en meer doelmatig in te zetten, zodat de doelen wel gehaald kunnen worden. Dit zijn maatregelen zoals het oppervlakkig afvoeren van water in plaats van ondergronds, het ontstenen en vergroenen van openbaar en particulier bezit en maatregelen om schade te voorkomen. Het jaarlijks kostenniveau is circa € 2 miljoen. Het gemiddeld langjarig tarief zal dan € 283 bedragen (voor de prognose van de ontwikkeling van het tarief wordt verwezen naar figuur 2-3 van het kostendekkingsplan). In dit gemiddelde tarief is € 21 toe te wijzen aan klimaatadaptatie.

De twee scenario's betreffen dus een mogelijke tariefontwikkeling op de langere termijn. Voor de tarieven van deze planperiode maakt het dus geen verschil. De komende planperiode willen wij gebruiken om te verkennen hoe we meer locatie-specifieke en doelmatigere maatregelen kunnen gaan inzetten. We verkennen daarmee of we inderdaad de doelen gaan halen met de bijbehorende kostenontwikkeling van scenario B. Deze verkenning wordt aan het eind van de planperiode geëvalueerd en verwerkt in de nieuwe ronde voor het maken van klimaatstresstesten. De uitkomsten hiervan worden dan weer vertaald in het kostendekkingsplan. Het kostendekkingsplan is echter vooral een kijk op de lange termijnontwikkeling van de heffing. De echte heffing wordt jaarlijks berekend en voorgesteld via rioolheffing belastingmaatregelen.

Twee plannen worden vastgesteld door het College. Ter kennisname voor de gemeenteraad zijn ze bijgevoegd. In het beheerplan staat beschreven hoe wij onze objecten, zoals riolen en regenwaterbuffers beheren. Dit is een gezamenlijk plan met de regio Westelijke Mijnstreek. In het projectenplan is aangegeven welke projecten wij als gemeente Sittard-Geleen de komende jaren gaan uitvoeren en welke middelen er voor nodig zijn om dit werk uit te voeren.

Financiën

De verwachte tariefontwikkeling conform het opgestelde kostendekkingsplan is in onderstaand overzicht aangegeven.

Jaar	Rioolheffing per eenheid
2022	€ 207
2023	€ 221
2024	€ 224
2025	€ 228
2026	€ 232

Het gemiddelde tarief van de rioolheffing in Limburg in 2021 bedraagt € 215,55. Het tarief van Sittard-Geleen is dus beduidend lager en behoort tot een van de laagste in Limburg. De ons omringende gemeenten hebben een tarief dat meer dan € 40 hoger is.

De definitieve tarieven zijn afhankelijk van ontwikkelingen in de uitgaven die zich over de jaren kunnen afspelen. Bij de behandeling van de begrotingen van 2023 t/m 2026 dienen de tariefverhogingen van de rioolheffing definitief vastgesteld te worden.

Opgemerkt wordt dat in het vorige kostendekkingsplan ook was voorzien in een stijging, maar dat het actuele riooltarief niet deze verwachte stijging heeft gekregen. Voor de komende jaren verwachten wij opnieuw dat een stijging van het tarief nodig is. Dat heeft te maken met drie punten:

1. Door de naoorlogse groei van de stad moeten er de komende jaren steeds meer riolen vervangen of gerestaureerd worden. Er komt als het ware een vervangingsgolf aan;
2. Wij hebben nog veel werk te verrichten om ervoor te zorgen dat er minder afvalwater geloosd wordt op de beken tijdens heftige regen;
3. Om de doelen van klimaatadaptatie te halen, hebben we extra middelen nodig.

Duurzaamheid

In de plannen die voorliggen, is duurzaamheid een thema dat verwerkt is in de plannen. Het afvalwater willen we op een duurzame manier verwijderen uit onze gemeente. Dit doen we door nieuwe technieken toe te passen, waardoor rioolbuizen gerestaureerd worden en niet helemaal vervangen hoeven te worden. Een andere ontwikkeling is dat we afvalwater niet alleen meer zien als afval, maar ook als grondstof. Er wordt ervaring opgedaan met het terugwinnen van grondstoffen en energie uit afvalwater. In de plannen ook voorzien om riooloverstorten te verminderen, waardoor de beken minder vaak belast worden met rioolwater. Dat is beter voor de natuur. Tenslotte is het thema klimaatadaptatie uitgewerkt in het plan. Dit moet de komende periode uitgewerkt gaan worden. Klimaatadaptatie is een van de grote opgaven op het vlak van duurzaamheid, naast klimaat & energie en circulaire economie.

Inclusie

De zorg voor water betreft iedereen. In de uitingen naar inwoners wordt rekening gehouden met de vereisten voor inclusie.

Kanttekeningen

Maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie hebben als doel om minder kwetsbaar te zijn voor extreme weersomstandigheden. Als gemeente worden we dus veerkrachtiger. Dit betekent echter niet dat we nooit meer last hebben van extreem weer. Als het heel hard en lang regent, zoals van de zomer, zullen er nog steeds plekken zijn met wateroverlast. Met de maatregelen probeer je de overlast zoveel mogelijk te verminderen, maar als het harder regent dan waarvoor ze gemaakt zijn, kan er toch sprake zijn van overlast.

De opgaven en ambities zijn heel erg hoog. Tegelijkertijd zien we dat de arbeidsmarkt steeds krapper wordt. Volgens de plannen hebben we nu een voldoende personele bezetting om met maximaal uitbesteding het werk te kunnen realiseren. Goed personeel blijven aantrekken, is dus wel een belangrijke opgave voor de toekomst.

Een belangrijk thema van klimaatadaptatie is hittestress. Dit is in de plannen aangegeven. De middelen voor hittestressmaatregelen zijn niet opgenomen, omdat deze niet mogen worden toegerekend aan de rioolheffing. Het voorstel is om er een aparte begroting voor op te stellen. Het is wel zo dat veel vergroeningsmaatregelen die helpen voor de bestrijding van wateroverlast en droogte, ook helpen bij de bestrijding van hittestress.

Alternatieven

n.v.t.

Bijlagen

Bijlage 1: Beleidsplan Water en klimaatadaptatie
Bijlage 2: Kostendekkingsplan gemeente Sittard-Geleen
Bijlage 3: Beheerplan Water en klimaatadaptatie
Bijlage 4: Projectenplan gemeente Sittard-Geleen

Voorstel aan **Gemeenteraad**	
Steller : Marc Strookman Telefoon : 06 – 28 49 26 87 E-mail : marc.strookman@sittard-geleen.nl Cluster: Omgeving Portefeuillehouder: L.G.A.J. Geilen	Reg. nummer : 2824547 Reg. datum : 14 september 2021 Reg.nummer(s) bijlagen :